

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 21/3753

Vår ref: 21/11930

Dato: 10- september 2021

Innledning

Arbeids- og velferdsetaten (heretter NAV) ser positivt på at det nå kommer på plass en rettslig regulering av adgangen til å dele og behandle personopplysninger i a-krimssamarbeidet. En slik endring i regelverket vil bidra til å styrke og effektivisere samarbeidet mot arbeidslivskriminalitet.

Etter vår oppfatning burde reguleringen av a-krimssamarbeidet ideelt sett skje ved en egen lov. Forskriften er et steg i riktig retning når det gjelder å klargjøre adgangen til å dele og behandle opplysninger, men det er noen utfordringer ved at enkelte av etatene ikke er underlagt forvaltningslovens regler på dette området. En egen lovgiving på dette området ville også kunne regulert flere forhold, blant annet adgangen til å hente inn informasjon og gjennomføre stedlige kontroller.

NAV oppfatter at forskriften er foreslått gjeldende for taushetsplikt for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Arbeids- og velferdsetaten, jf. Nav-loven § 7. Forskriften åpner dermed ikke for deling av opplysninger fra de kommunale tjenestene i Arbeids- og velferdsforvaltningen, som f.eks. opplysninger som er taushetsbelagte etter sosialtjenesteloven § 44. Av informasjonshensyn kunne dette vært presisert.

NAV oppfatter at forslaget som foreligger vil være praktikabelt i det daglige arbeidet. Forskriften slik den er foreslått vil løse mange av utfordringene i a-krimssamarbeidet. Særlig har det vært en utfordring at det hittil ikke har vært adgang til å sammenstille opplysninger. At dette er inntatt i forskriften, sammen med en regulering av adgangen til å benytte et felles IKT-system vil kunne effektivisere arbeidet.

Nedenfor følger NAVs innspill til enkelte punkter.

Hensyn og behov som forskriften skal ivareta

Forskriften vil lette arbeidet i det tverretatlige a-krimssamarbeidet, både på a-krimssentrene og i andre etablerte a-krimssamarbeid. På den annen side er det viktig at forskriften også ivaretar den registrertes rettigheter.

Forholdet til personvernregelverket

Forvaltningsorganers adgang til å dele taushetsbelagte personopplysninger er begrenset av taushetspliktsreglene, personvernreglene og retten til privatliv etter Grunnloven § 102, EMK artikkel 8 og SP artikkel 17. Forskriften griper inn i etablerte regler om personvern og taushetsplikt og åpner opp for deling av ulike typer personopplysninger på tvers av offentlige organer.

NAV forutsetter at det i arbeidet med forskriften har vært gjort grundige vurderinger, og at departementet før vedtakelse av forskriften sikrer en tilstrekkelig ivaretagelse av ovennevnte bestemmelser.

Rettslig behandlingsgrunnlag

NAV mener at forskriften i større grad bør gi regler som spesifiserer behandlingen når det gjelder særlige personopplysninger som kan samles inn. Siden forskriften omfatter flere ulike etater i a-krim samarbeidet har arbeidsgruppen vurdert det dithen at det vil være lite hensiktsmessig å detaljere helt konkret hvilke særlige personopplysninger dette gjelder, da det kan føre til en lang og lite oversiktlig hjemmel. Det kan imidlertid gis eksempel på opplysninger som krever særlig oppmerksomhet i forbindelse med deling – eksempelvis helseopplysninger og etnisitet.

Særlige kategorier personopplysninger

Når det kommer til deling av særlige kategorier av personopplysninger, som f.eks. opplysninger om helse og etnisitet, mener vi det bør stilles strengere krav til hjemmelens klarhet enn det som kommer frem av den foreslåtte forskriften § 6. Dette vil også sikre en god ivaretagelse av personvern hensyn. Vi har merket oss at arbeidsgruppen antar at det relativt sjelden vil være aktuelt å dele særskilte kategorier personopplysninger, som f.eks. slike helseopplysninger som Arbeids- og velferdsetaten besitter. NAV støtter denne vurderingen om at det sjelden vil være aktuelt. Vi mener likevel det er viktig at det er en åpning for å kunne dele slike opplysninger i de tilfellene der det er behov for det, men at det bør komme frem av forskriften at dette er en snever delingsadgang. Videre bør bestemmelsen angi konkret hvilke særskilte kategorier personopplysninger som kan samles inn, og til hvilket formål. Dette kan f.eks. gjøres ved eksempler, se avsnittet ovenfor.

Krav om nødvendighet og forholdsmessighet mv.

NAV støtter vurderingen om at det ikke bør oppstilles en plikt til å dele opplysninger, men at deling kan skje etter en vurdering av om delingen er nødvendig og forholdsmessig. Vi mener at nødvendighetskriteriet i § 3 sammen med omtalen i punkt 8.3.2.3 gir en god anvisning for hvilke forhold som skal vektlegges i denne vurderingen. Samtidig ser vi at det i Prop. 166 L (2020-2021), kap. 4.3, om departementets vurderinger, på side 31, fremgår følgende:

«Forskrifter fastsatt etter den nye bestemmelsen kan ikke åpne for deling som vil utgjøre et «uforholdsmessig inngrep» overfor den opplysningene gjelder. Det vil måtte angis i den enkelte forskriften hvilke vilkår eller momenter som skal inngå i forholdsmessighetsvurderingen, noe som vil være en viktig begrensning i delingsadgangen. På den andre siden bør ikke uforholdsmessighetsvilkåret tolkes for strengt.»

For å ivareta dette på en tilstrekkelig måte, bør det vurderes om kriteriene i arbeidsgruppens omtale bør inntas i forskriften.

Ved å angi kriterier i forskriften, vil man gjøre det enklere for den enkelte saksbehandler å gjennomføre en forsvarlig vurdering av om taushetsbelagte opplysninger kan utleveres. Dette kan også bidra til å redusere risikoen for at opplysninger deles der det ikke er grunnlag for deling pga. kompetanseutfordringer. En tydeliggjøring av momenter vil også gi borgerne større forutberegnelighet.

Det foreligger hensyn som kan tale for å oppstille et krav om at også den enkelte nødvendighetsvurderingen skal nedtegnes. Dette mener vi imidlertid er forhold som i det praktiske kan løses ved å utarbeide interne rutiner i den enkelte etat, fremfor å detaljfeste det i forskriften.

«Etablert samarbeid»

Etter forvaltningsloven § 13 g annet punktum kan det gis forskrifter etter første punktum, også for opplysninger som etter særlovgivningen er underlagt særlige begrensninger i adgangen til å dele opplysninger etter forvaltningsloven § 13 b første ledd, som f.eks. Nav-loven § 7. Dette kan imidlertid bare gjøres når det er «nødvendig» og når de organene som skal dele og motta opplysningene inngår i et «etablert samarbeid». Bakgrunnen for kravet om «etablert samarbeid» i denne sammenheng er de særlige hensynene som ligger til grunn for den noe videre taushetsplikten som følger av f.eks. Nav-loven § 7. Dette innebærer at det ikke kan gis forskrift i samsvar med § 13 g annet punktum om at Arbeids- og velferdsetaten, som ledd i a-krimssamarbeidet, kan dele opplysninger med organer som ikke inngår i et «etablert samarbeid».

Etter vår oppfatning synes det klart at forskriftshjemmelen åpner for informasjonsdeling mellom offentlige organ som deltar i organisert arbeid mot arbeidslivskriminalitet, som f.eks. ved a-krimsentrene og NTAES, hvor Arbeidstilsynet, Arbeids- og velferdsetaten, politiet, Skatteetaten, og Tolletaten deltar.

Det kommer imidlertid frem av høringsnotatet at forskriften også skal gjelde for «annet» samarbeid mot arbeidslivskriminalitet. Det fremgår av arbeidsgruppens rapport hva som ligger i annet formalisert samarbeid mot arbeidslivskriminalitet. Det kan likevel synes noe uklart hva som her menes med «annet samarbeid mot arbeidslivskriminalitet» dersom man kun leser forskriftsteksten. Vi mener derfor det bør komme frem også av forskriften hvilken type samarbeid som omfattes. Det bør brukes et begrep «etablert samarbeid» i forskriften for å sikre sammenhengen til forskriftshjemmelen.

Den registrertes rettigheter – særlig om retten til informasjon og innsyn

NAV mener det ville vært en fordel om den registrertes rettigheter, herunder særlig retten til informasjon og innsyn, kommer tydeligere frem i forskriften.

I høringsnotatet viser f.eks. arbeidsgruppen til unntak fra den registrertes rett til informasjon og innsyn i personopplysningsloven § 16 første ledd bokstav b, når hemmelighold er påkrevd av hensyn til forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølging av straffbare forhold. Dette synes å være et annet formål enn f.eks. å kontrollere om vilkårene for rett til en folketrygdytelse er oppfylt, jf. folketrygdloven § 21-4, eller å avdekke «urettmessige utbetalinger fra trygden», jf. folketrygdloven § 21-4 a.

Dokumentasjon

For å sikre en god og forsvarlig saksbehandling og håndtering av personopplysninger støtter vi det foreslåtte kravet om at opplysningene som hovedregel skal deles skriftlig. Vi mener samtidig det må være en adgang til å dele opplysninger muntlig der det er forhold som gjør dette nødvendig, slik det er foreslått. Dersom opplysningene deles muntlig må det nedtegnes i etterkant hvilke opplysninger som er delt og hvem som har mottatt opplysningene. Det følger også av personvernreglene at den behandlingsansvarlige skal dokumentere sin behandling av personopplysninger, som f.eks. at vurderinger som gjøres ved utlevering eller mottak av personopplysninger dokumenteres. Dette vil være nødvendig for å kunne sikre etterprøvbarehet ved f.eks. etterfølgende krav om innsyn fra den registrerte.

Viderebehandling for den enkelte etats oppgaveløsning

NAV forstår forslaget dithen at opplysningene som deles etter denne forskriften også kan benyttes til videre bruk i den enkelte etatslinje, eksempelvis til vurdering av om det foreligger en feilutbetalingssak, om et forhold skal anmeldes eller for å forebygge arbeidslivskriminalitet. Dette er en forutsetning for å sikre en effektiv bekjempelse av a-krim, da selve prosessen med slike reaksjoner ofte behandles i etatslinjene og ikke av medarbeiderne som er direkte tilknyttet a-krim samarbeidet. Videre oppfatter vi forslaget slik at adgangen til å benytte opplysningene i etatslinjen også gjelder opplysninger som er sammenstilte etter § 5.

Med hilsen
Arbeids- og velferdsdirektoratet

Eve Vangsnes Bergli
Ytelsesdirektør

Helen Moltu
Seniorrådgiver

